

פרשת תולדות

משיח בפרשה | מחזור שני

כלים שלובים

נושא בגאולה: הדרך הנכונה לפני בוא הגאולה!

למרות שיצחק המשיך את דרכו של אביו אברהם, בהפצת האמונה בה', הוא עשה זאת בדרך שונה. אנו יודעים ש"מעשה אבות סימן לבנים" אך באיזו דרך עלינו לבחור לפני בוא הגאולה - דרכו של אברהם או דרכו של יצחק? ואולי בכלל בלתי אפשרי לנקוט בעמדה חד-צדדית?

מקור עיקרי:
לקוטי שיחות כרך כה
שיחת תולדות

הפרשה בקצרה:

לאחר שנים רבות שבהן רבקה הייתה עקרה – נולדים התאומים: עשיו ויעקב. עשיו הוא הבכור, אבל יעקב רצה את הזכויות של הבן הבכור. הוא מכין לעשיו נזיד עדשים, וכאשר שב עשיו מהשדה, הוא מתפתה למכור את הבכורה ליעקב, תמורת נזיד העדשים. יצחק מבקש לברך את בניו לפני מותו. יעקב מתחפש לעשיו ויצחק, שמאור עיניו נחלש, לא מגלה את המעשה, ומברך את יעקב בברכה שהועיד לעשיו. עשיו הוא שמגלה את הדבר, ומחליט להרוג את יעקב. בעצת אמו בורח יעקב לחרן, מקום מגוריו של לבן, דודו, אחי אמו.

על מנת לקבל את השיעור באימייל
בכל שבוע - סרוק את הבר-קוד
או בקר באתר: www.MoshBp.com
ומלא את טופס ההרשמה

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מילתא דבדיחותא - פיצול אישיות

מספרים על אדם שהגיע לרופא והתלונן: אני סובל מפיצול אישיות! שאל הרופא: באמת אתה סובל מפיצול אישיות? השיב המטופל: אני?! ברור שלא...

השיעור בנקודות:

פתיחה: בפרשתנו מסופר על המאבק שהתנהל בין עשיו ליעקב בבטנה של רבקה, אותו מאבק שאנו מכירים היטב מאלפי שנות גלות של התמודדות עם היצר הרע והנפש הבהמית. כעת אנו עומדים רגעים ספורים לפני הגאולה, ונשאלת השאלה: מהי הדרך הנכונה ביותר לזירוז הגאולה ולניצחון הסופי במאבק שהחל בלידת עשיו ויעקב ויסתיים בקרוב בגאולה האמיתית והשלימה?

חלק ראשון: לפי דברי הגמרא, לעתיד לבוא אנו נקרא ונאמר דווקא ליצחק: "אתה אבינו". אפשר להסיק מכך, שדווקא ביצחק ובדרכו יש מעלה מיוחדת שקשורה במיוחד לתקופת הגאולה. והשאלה היא: מה ייחודו של יצחק על פני שאר האבות ומדוע דווקא הוא קשור במיוחד לגאולה?

מבוא להסבר: יצחק היה שונה מאביו, והשוני ביניהם התבטא גם בדרכם בהתנהגותם ובמסר שהם העבירו לנו, בני ישראל. ישנם הבדלים משמעותיים בין התנהגותו ומהלך חייו של אברהם אבינו לבין התנהגותו ומהלך חייו של בנו, יצחק: אברהם ירד והשפיל עצמו אל מקורביו כדי להחדיר בהם אמונה, ואילו יצחק העלה ורומם את מקורביו לדרגת האמונה.

שאלה: איזו דרך עדיפה? בדרכו של מי מהאבות עלינו לצעוד להבאת הגאולה?

הסבר: שיטתו של יצחק אבינו קשורה יותר לגאולה. כיוון שיצחק מסמל את המעמד השלם של עם ישראל, שמקומו האמיתי אינו בגלות, אלא במצב של גאולה, בארץ-ישראל. ולכן, נדמה כי בזמן הגלות עם ישראל צריך לפעול בשיטתו של אברהם: לנדוד ממקום למקום, להגיע לכל קצווי תבל, מתוך מטרה לפרסם את שם ה' ואת בשורת הגאולה ולהשכין קדושה בכל מקום.

מסר והוראה: בעומדנו ברגעים האחרונים של הגלות, לפני בוא הגאולה, צריך לשלב בין דרכו של אברהם לדרכו של יצחק. לעסוק גם בפרסום שם ה' בעולם והפצת בשורת הגאולה בכל מקום, וגם בהגברת הקדושה הפנימית וההכנה האישית והעצמית למצב של גאולה, ובאופן שזה יקרין מאיתנו החוצה. וכך נגיע למצב המופלא שיהיה לעתיד לבוא ויתרחש במלך המשיח, שיצטרפו בו גם יחד, שתי המעלות האדירות של אבותינו הקדושים - אברהם ויצחק.

פתיחה:

אולטרא סאונד

בפרשתנו מסופר על בדיקת ה"אולטרא סאונד" הראשונה בהיסטוריה

בפרשתנו מסופר על בדיקת ה"אולטרא סאונד" הראשונה בהיסטוריה. רבקה אמנו, שחיכתה עשרים שנה להיפקד בילדים, ואחרי תפילות רבות התבשרה סוף סוף בבשורה המשמחת, מתחילה בשלב כלשהו של ההיריון להרגיש את תנועות העובר.

כאשר רבקה מנסה להבחין מתי התינוק עושה תנועות – היא מגלה תופעה מופלאה: כאשר היא עוברת ליד מקום קדוש, בית כנסת, בית מדרש וכדומה, התינוק מתחיל לעשות תנועות. הוא רוצה לצאת. "איזה יופי", חושבת רבקה, "התינוק שלי ממש צדיק. עוד לפני הלידה, הוא נמשך אל הקדושה באופן טבעי".

אבל אז היא מגלה משהו שמעיב על שמחתה. מסתבר שהעובר עושה תנועות גם במקומות לא צפויים. גם כאשר היא עוברת ליד מקומות טמאים, בתי עבודה זרה וכדומה, גם שם התינוק עושה תנועות. גם שם הוא מנסה לצאת.

עכשיו רבקה מתבלבלת: "איזה תינוק יש לי. רגע אחד הוא רוצה ללכת לבית הכנסת, ורגע אחר הוא

רוצה לעבוד עבודה זרה. האם הוא חסר דעה עצמית, או שהוא פשוט משוגע? בשביל מה אני נושאת ברחמי כזה תינוק? או במילים אחרות: "למה זה אנוכי"?

מקור 1: בראשית פרק כה פסוקים כא-כג

וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ ה' וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ, וַיִּתְרֹצֲצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת ה', וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

היא ניגשת אל שֵׁם בנו של נוח, ומבקשת שיעשה אבחון לתינוק. לאחר "בדיקה" ברוח הקודש הוא אומר לה: יש לי שתי חדשות – האחת טובה, והאחת פחות טובה. החדשות הטובות הן, שאין לך רק ילד אחד בבטן, אלא שני ילדים. יש לך תאומים. מזל טוב כפול! החדשות הפחות טובות הן, שהתאומים הללו לא זהים. בכלל לא. האחד יהיה צדיק, עם נשמה קדושה וגבוהה; אבל השני יהיה בדיוק הפוך, רשע ואגואיסט, ורק הנאות העולם הזה ידברו אליו.

כעת מבינה רבקה מה מסתתר מאחורי תנועות העובר: כאשר היא עברה ליד בית כנסת, התינוק עם הנשמה הקדושה רצה לצאת; וכאשר עברה בסמוך לבית עבודה זרה, התינוק השני רצה לצאת. אך שֵׁם מוסיף ומסביר לרבקה פרט חשוב: כיון שהם שונים, הם כל הזמן ילחמו זה בזה. בכל פעם אחד יגבר, "ולאום מלאום יאמץ" – פעם הצדיק יגבר והשני ייכנע, ופעם להיפך.

את המאבק הזה אנו מכירים היטב מאלפי שנות גלות של התמודדות עם היצר הרע והנפש הבהמית

את המאבק הזה אנו מכירים היטב מאלפי שנות גלות של התמודדות עם היצר הרע והנפש הבהמית. אולם כעת אנו עומדים רגעים ספורים לפני הגאולה, והשאלה שנשאלת – יחד עם המשך המאבק למיגור הגלות והתגברות הנפש האלוקית במלחמה – היא: מהי הדרך הנכונה והרצויה ביותר לזירוז הגאולה ולניצחון הסופי במאבק, שהחל בלידת עשיו ויעקב, ויסתיים בקרוב בגאולה האמיתית והשלימה?

את התשובה לכך נלמד בשיעור "משיח בפרשה" על פי שיחת הרבי מלך המשיח לפרשת תולדות.

חלק ראשון:
אתה אבינו!

בגמרא במסכת שבת מובא סיפור מדהים (מדרש פליאה) על העתיד להתרחש לקראת הגאולה[1]:

מקור 2: תלמוד בבלי מסכת שבת דף פט עמוד ב

לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם: "בניך חטאו לי!" אמר לפניו: "ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך!" אמר: "אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עלייהו". אמר ליה: "בניך חטאו". אמר לפניו: "ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך!". אמר: "לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה". אמר לו ליצחק: "בניך חטאו לי". אמר לפניו: ריבונו של עולם! בני ולא בניך?! בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם "בני בכורי" - עכשיו בני ולא בניך?! ועוד כמה חטאו?! כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה. דל עשרין דלא ענשת עלייהו, פשו להו חמשין. דל כ"ה דלילותא, פשו להו כ"ה. דל תרתי סרי ופלגא דצלויי ומיכל ודבית הכסא, פשו להו תרתי סרי ופלגא. [תוריד 20 שאתה לא עונש עליהם, נשארו 50. תוריד 25 של הלילות, נשארו 25. תוריד 12.5 אכילה, שינה ושירותים, נשארו 12.5]**.אם אתה סובל את כולם - מוטב. ואם לאו - פלגא עלי ופלגא עליך. ואת"ל כולם עלי - הא קריבית נפשי קמך!** [ואם לא - חצי עלי וחצי עליך. ואם תרצה לומר כולם עלי - הרי הקרבתי את נפשי לפניך]**. פתחו ואמרו "כי אתה אבינו". אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה.**

1) מדרש זה הובא והוסבר בהרחבה, בשיעור משיח בפרשה שיצא לפרשת וירא, שנה זו. בשיעור זה, התמקדנו בנקודה אחרת שיוצאת ממדרש זה.

ומחוי להו יצחק הקב"ה בעינייהו [ומראה להם יצחק הקב"ה בעיניהם]. **מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים "אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך".**

הסיפור בקצרה: לעתיד לבוא יאמר ה' לאברהם, בניך חטאו לי, ואברהם יענה: ימחו על קדושת שמך, יאמר ה' אדבר עם יעקב שהיה לו צער גידול בנים אולי הוא יבקש עליהם רחמים. אך גם יעקב עונה לו שימחו על קדושת ה'. אומר ה' לא בסבא אני מוצא טעם ולא בצעיר עצה, ולכן אלך ליצחק ואומר לו בניך חטאו. עונה יצחק לה': רבונו של עולם האם הם בני ולא בניך? הרי בשעה שהקדימו נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי! לאחר מכן מחשב יצחק שחטאי האדם מתמצים בשתים עשרה וחצי שנים ואומר לה': אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לא חצי עלי וחצי עליך. ואם תאמר שכולם עלי, הרי הקרבתי נפשי לפניך בעקידה...

לפי דברי הגמרא לעתיד לבוא אנו נקרא ונאמר דווקא ליצחק: "אתה אבינו". אפשר להסיק מכך, שדווקא ביצחק ובדרכו יש מעלה מיוחדת שקשורה במיוחד לתקופת הגאולה.

לפי דברי הגמרא לעתיד לבוא אנו נקרא ונאמר דווקא ליצחק: "אתה אבינו"

השאלה היא: מה ייחודו של יצחק על פני שאר האבות ומדוע דווקא הוא קשור לגאולה?

דרך חיים

מסתבר לומר שיצחק היה שונה מאביו אברהם, והשוני ביניהם התבטא גם בדרכם בהתנהגותם ובמסר שהם העבירו לנו, בני ישראל. ואכן, ישנם הבדלים משמעותיים בין התנהגותו ומהלך חייו של אברהם אבינו לבין התנהגותו ומהלך חייו של בנו, יצחק:

אברהם נשא פילגש, ויצחק לא נשא פילגש; אברהם נולד בחוץ-לארץ וגם לאחר שעלה לארץ יצא ממנה מספר פעמים, ואילו יצחק נולד בארץ הקודש וחי בה את כל ימיו בלי שיצא ממנה לעולם; אברהם היה רועה צאן, ויצחק חפר בארות מים; לשניהם היה ילד שסטה מהדרך הטובה, לאברהם נולד ישמעאל וליצחק עשו, ושניהם פעלו לקרבו ולחזקו, אך יש הבדל בתוצאה: ישמעאל חזר בתשובה בסוף ימיו, ואילו עשו מת ברשעתו.

יצחק היה שונה מאביו אברהם, והשוני ביניהם התבטא גם בדרכם בהתנהגותם ובמסר שהם העבירו לנו

על פניו לא נראה שיש קשר בין דברים, אבל אנו כבר מורגלים בכך שהתורה מדויקת ובכל סיפור בתורה ישנה הוראה מעשית, כך שמוכרחת להיות נקודה יסודית אחת – שבגינה התקיימו כל ההבדלים הללו.

מקור 3: מאמרים מלוקטים א מאמר כ"ף מרחשון ה'תשמ"ה

יובן זה בהקדים דכל הסיפורים שבתורה (מלשון הוראה) הם הוראות לכל אחד ואחד מישראל. ובפרט מעשה אבות [ואמהות] שהם סימן ונתינת כח לבנים. דכיון שהם האבות [והאמהות] של כל אחד מישראל, לכן הענינים והעבודות שלהם נמשכים בירושה לכל אחד מישראל.

ירידה לצורך עלייה

בנקודה זו עלינו לזכור את מה שהזוהר הקדוש מגלה לנו: מידתו של אברהם הייתה מידת החסד, ואילו מידתו של יצחק הייתה מידת הגבורה. אברהם עסק בחסד כל ימיו – הוא בנה אוהל, הכניס אורחים, הפיץ את האמונה לכולם ולימד זכות אפילו על אנשי סדום. על יצחק אנו לא שומעים תיאורים דומים. יצחק היה במידת הגבורה, דבר שהתבטא בין היתר בהקפדתו על קדושה בלתי מתפשרת (שבגינה לא יצא לחוץ לארץ, בניגוד לאביו), ועל יראת שמים גדולה, כמו שנאמר "ופחד יצחק".

איזו דרך עדיפה? בדרכו של מי מהאבות עלינו לצעוד להבאת הגאולה?

בחסידות מוסבר שהבדלי השיטות בין אברהם ליצחק נובעים ומתחילים כבר מהשורש הנשמתי העליון של כל אחד מהם, נשמת אברהם היא מספירת החסד ואילו נשמת יצחק מספירת הגבורה. ואכן כל ההבדלים והשינויים במהלך חייהם ובהתנהגותם נבעו מחילוק זה.

הבדלי הגישות בי אברהם ליצחק בלטו בהתנהגותם: אברהם ירד והשפיל עצמו אל מקורביו כדי להחדיר בהם אמונה, ואילו יצחק העלה ורומם את מקורביו לדרגת האמונה.

אפשר להמשיל זאת לשני בני אדם, שאחד נמצא בפסגת הר גבוה והשני בתחתית ההר. יש שתי דרכים לקרב ביניהם - או שהעליון ירד למטה, או שהתחתון יעלה אל הפסגה. מה עדיף?

מצד אחד הירידה למטה הרבה יותר קלה ודורשת פחות מאמץ ופחות זמן. לעומת זאת טיפוס ועליה דורשים כוח ועוצמה מרובה, הטיפוס נעשה בשלבים, צעד אחר צעד, מדרגה אחר מדרגה, ופה ושם נדרשת הפסקת מנוחה והתרעננות עד שמצליחים להגיע לפסגה. בדרך כלל העלייה אורכת הרבה יותר זמן מהירידה.

אבל, מצד שני כשהעליון יורד למטה והתחתון נשאר בעומק התהום, הרי התחתון בעצם לא התעלה, ואילו כשהתחתון מטפס ועולה מעלה, הרי סוף סוף הוא מתעלה ומגיע לפסגה!

השאלה היא: איזו דרך עדיפה? בדרכו של מי מהאבות עלינו לצעוד להבאת הגאולה?

חלק שני:
יתרון בכל דרך

גם בדרך לימוד התורה לילד שעדיין לא יודע לקרוא, יש שתי צורות. ויש יתרון ומעלה בכל אחת מהדרכים.

האמת היא שאת ההתלבטות הזו ממש חווה כל מי שמבקש ללמד תורה לילד קטן. גם בדרך לימוד התורה לילד שעדיין לא יודע לקרוא, יש שתי צורות: או להתחיל בלימוד צורת האותיות ולהמשיך ולהתקדם שלב אחר שלב, בלימוד הניקוד, צירופי האותיות, המילים, המשפטים וכדומה, עד שהילד יוכל לקרוא ולהבין פסוק בתורה; או שהמורה יקריא וישנן עמו את הפסוק, בלי ללמדו קריאה.

ויש יתרון ומעלה בכל אחת מהדרכים:

היתרון בדרך הראשונה שלאחר שהילד לומד לקרוא בעצמו, הוא יכול להתקדם וללמוד פסוקים נוספים שהמורה לימדו; והיתרון בדרך השנייה שאין צריך להמתין זמן רב, לעבור הליך איטי, ממושך וקשה, עד שהילד לומד לקרוא ורק אז ילמד את הפסוקים, אלא מיד כשהמורה מתחיל ללמדו - הוא ידע ומבין היטב את הפסוקים.

יותר מזה: כיוון שהמורה מלמדו את הפסוק הוא מבינו לאשורו ועל בוריו, ואילו ילד שהמורה מקדיש את הזמן ללמדו קריאה ולאחר-מכן הילד לומד את הפסוקים בעצמו, הוא לא מגיע לאותה רמה הבנה מדויקת, כמו הילד שהמורה הקדיש את הזמן ללימוד הפסוק.

קירוב והשפעה

דרכים דומות קיימות גם בצורת ההשפעה והקירוב של יהודי שרחוקים לכאורה מאמונה ומקיום מצוות:

"לרדת אליהם למטה" - לדבר בשפתם המוגשמת ולהשתמש בדוגמאות מעולמם הנחות, לשלהבם ולעוררם לה' על-ידי סיפורי מופתים ודיבורים רגשיים חמים, ובשמחה פורצת גדר, לעודד ולהלהיב למסורת ישראל, אך המהות הפנימית של האנשים הפשוטים לא שונתה, הם נותרו גסים וחומריים והם לא התחברו בהבנתם ובמהותם השכלית-פנימית לאמת האלוקית...

או "להעלות אותם למעלה" - לרומם מעולמם הנחות והגס, ולנהל עימהם דיונים הגיוניים-שכליים ממושכים, ללמוד ולהעמיק בתורה בקדושה ובמיוחד פנימיות התורה והחסידות, וכך אט אט ישתנו ויתהפכו דעותיהם הכפרניות הפסולות וטבע מידותיהם הגסות ומנותקות מהאמת הקדושה, עד שהם יתעדנו ויזככו ויתחילו להבין את התורה והמצוות ולהרגיש מעלתן ומתוך ידבקו במסורת אבותינו.

היתרון בדרך הראשונה: שזה נעשה בדרך מהירה, כמו להבת אש שמתפרצת בשניות, אך מצד שני האש עלולה להיכבות במהירות וההתלהבות עלולה לשקוע ולהעלם. היתרון בדרך השנייה הוא שלמרות איטיותה, היא נקבעת וניצבת איתנה, ובכל מהותו האדם קובע את עצמו בנצחיות לתורה ומצוותיה.

בדרך השנייה משקיעים זמן רב בכל אדם כדי ללמדו והתוצאה איכותית מאוד - צומח אדם מלא וגדוש

דרכים דומות קיימות גם בצורת ההשפעה והקירוב של יהודי שרחוקים לכאורה מאמונה ומקיום מצוות

ברוחניות, אבל בדרך הראשונה כיוון שמשקיעים פחות זמן בכל אדם - ניתן להגיע לכמות אנשים יותר מרובה...

איזו עבודה?

שתי גישות האמורות הן בעצם שיטותיהם של אברהם ויצחק שהזכרנו:

דרכו של אברהם - לרדת מטה. אבל עבודת יצחק הייתה לקרב בדרך פנימית.

דרכו של אברהם - לרדת מטה: לא להמתין עד שעובדי עבודה זרה המשתחווים לאבק של רגליהם והמאמינים באמונות טפלות, יזדככו ויתעדנו טבע מידותיהם המגושמות, אלא מיד להשפיע בהם אמונה. לכן הוא הכניסם לאוהלו, כלכלם ופרנסם ועודדם להאמין ולברך לה', אף שברור שמהמפגש הקצר בסעודה לא שינה את מהותם ואישיותם, אלא שכיון שהם הוקסמו מאישיותו המופלאה והושפעו מרוחו המיוחדת, שמעו לעצתו והודו וברכו לה'!

אבל עבודת יצחק הייתה לקרב בדרך פנימית, כמו עבודתו ב'חפירת בארות' שהיא כרוכה במאמץ איטי ומתמשך, ורק בסוף המאמץ וההשקעה נראית התוצאה, ומים חיים פורצים מהבאר והמעין ללא הפסקה, כך עבודתו בתיקון הנשמות והשבתם לחיק הקדושה נעשתה בדרכים פנימיות, לחדור ולהעמיק לנבכי הנפש, ולתקנה מתוך פנימיות מהותה.

מקור 4: תורה אור תולדות דף יז עמוד ג

וזהו מעשה אברהם הכנסת אורחים שנתן לערביים לאכול ואח"כ אמר להם דעו למי מברכים כו' בכדי להיות גילוי אלקות למטה שגם הערביים יכירו גדולתו כו' כ"ז הוא בחי' אברהם המשכה מלמעלה למטה. ויצחק הי' חופר בארות שהוא בחי' גילוי ממטה למעלה מהעלם לגילוי כמשל הבור אשר המים שם בהעלם וע"י החפירה נגלו המים כו'.

לאחר שהבנו את ההבדל העקרוני בין אברהם ליצחק נוכל לשוב לשאלה הראשונה ולבדוק מדוע דווקא יצחק ייקרא לעתיד לבוא "אבינו" ובאיזו דרך עלינו לצעוד בדרך לגאולה?

חלק שלישי:

גאולה בעולם

הבה ונראה מה השיגו האבות בעבודתם?

אברהם הצליח להשפיע על ישמעאל שבאחרית ימיו ישוב בתשובה, ואילו עשו, מת ברשעו.

אברהם אבינו יצא מארץ הקודש לחוץ לארץ ולקח שפחה שנולד לו ממנה ישמעאל, כי אברהם השפיע גם למטה, לאלו הנמצאים במקומות נחותים ושפלים ביותר, ואילו יצחק חי כל ימיו בארץ הקודש ולא לקח שפחה, כי הוא ברר את השפעתו רק לאלו שהתעלו לקדושה ולא נותרו בתחתית ובטומאה.

אבל, למרות זאת אברהם הצליח להשפיע על ישמעאל שבאחרית ימיו ישוב בתשובה, אף שהיה גוי ואילו עשו למרות היותו יהודי, מת ברשעו. כי אדרבה דווקא כיוון שאברהם השפיע מקדושתו גם למקומות נחותים ביותר, לכן הצליח לתקן גם את ישמעאל, שלא כעשו שבשל נחיתות יצחק היה מנותק ממנו!

מקור 5: פרש"י על בראשית פרק כה פסוקים ט' וי"ז

"יצחק וישמעאל" - מכאן שעשה ישמעאל תשובה והוליך את יצחק לפניו והיא שיבה טובה שנאמר באברהם.

"ויגוע" - לא נאמרה גויעה אלא בצדיקים.

השקעה בפנימיות

בסגנון חסידי: "מלמעלה למטה" ו"מלמטה למעלה"

בסגנון חסידי שתי צורות אלו מכונות "מלמעלה למטה" ו"מלמטה למעלה":

מלמעלה למטה - ההשפעה האלוקית יורדת ונובעת מאליה ללא הכנת התחתון ולמרות שאינו מוכשר ומזוכך דיו, המטה לא השתנה ממהותו ולא התעלה לדרגה חדשה אלא הוא נותר במצבו הקודם.

מלמטה למעלה - שהעולם מזדכך ומתוך כך הוא מתעלה ומקבל התגלות אלוקית בהתאם לרמת ההזדככות שלו.

אם כן, מהי הדרך הנכונה והבטוחה יותר להבאת הגאולה?

שיטתו ודרכו של יצחק אבינו קשורה יותר לגאולה. כיוון שיצחק מסמל את המעמד השלם של עם ישראל, שמקומו האמיתי אינו בגלות, בחוץ לארץ, אלא דווקא "על שולחן אביהם", במצב של גאולה, בארץ-ישראל. יצחק, נשאר תמיד במקומו, בארץ ישראל, אלא שהקרין סביבו קדושה כה עזה, עד שהאנשים נמשכו ובאו אליו, ובדרך זו השפיע עליהם.

מסתבר כי שיטתו ודרכו של יצחק אבינו קשורה יותר לגאולה. כיוון שיצחק מסמל את המעמד השלם של עם ישראל, שמקומו האמיתי אינו בגלות, בחוץ לארץ, אלא דווקא "על שולחן אביהם", במצב של גאולה, בארץ-ישראל. יצחק, נשאר תמיד במקומו, בארץ ישראל, אלא שהקרין סביבו קדושה כה עזה, עד שהאנשים נמשכו ובאו אליו, ובדרך זו השפיע עליהם.

לעומת זאת אברהם עשה את עבודתו על ידי שנדד ממקום למקום, ובכלל זה למצרים, ובכל מקום פרסם שיש בורא לעולם. ולכן, נדמה כי בזמן הגלות עם ישראל צריך לפעול בשיטתו של אברהם. לנדוד ממקום למקום, להגיע לכל קצווי תבל, מתוך מטרה לפרסם את שם ה' ואת בשורת הגאולה ולהשכין קדושה בכל מקום.

לאחר הגאולה נוכל להקרין את הקדושה בדרכו של יצחק: העם כולו יימצא בארץ ישראל, ואילו הקדושה שתתגלה דרכו, ודרך בית המקדש השלישי, תמשוך אליה את כל הגויים.

בעומדנו ברגעים האחרונים של הגלות, לפני בוא הגאולה, צריך לשלב בין דרכו של אברהם לדרכו של יצחק

ובכל זאת: בעומדנו ברגעים האחרונים של הגלות, לפני בוא הגאולה, צריך לשלב בין דרכו של אברהם לדרכו של יצחק. אסור לנו לנקוט בקו עבודה חד-צדדי. מוטלת עלינו עבודה כפולה, לעסוק גם בפרסום שם ה' בעולם והפצת בשורת הגאולה בכל מקום, וגם בהגברת הקדושה הפנימית וההכנה האישית והעצמית שלנו למצב של גאולה, ובאופן כזה שזה יקרין מאיתנו החוצה.

מקור 6: לקוטי שיחות כרך כה שיחת תולדות ב [תרגום חופשי מאידיש]

ועל דרך זה באה ההוראה ליושבי אהל שכל עיקר עסקם הוא בד' אמות של תורה והלכה (ותפלה) – שבנוסף לזה צריכים הם לצאת מזמן לזמן לקרב יהודים לה' ולתורתו . . ועל ידי עבודה זו, שמעמידים תולדות לה' ולתורתו באופן העבודה הנלמדת מיצחק אבינו, הרי רק ממהרים את הזמן שבו "יאמרו ליצחק כי אתה אבינו", בגאולה האמיתית והשלמה, ואז ימלא שחוק פינו.

השפעת המשיח

על פי הביאור שביארנו בשיעור זה נוכל להבין מה יהיה לעתיד לבוא:

המצב המופלא והמעולה שיהיה לעתיד לבוא יתרחש במלך המשיח, שיצטרפו בו גם יחד, שתי המעלות האדירות של אבותינו הקדושים - אברהם ויצחק

בדרך כלל שתי צורות ההשפעה האמורה מתנגשות אחת ברעותה ואינן יכולות לשכון בצוותא, אדם המשקיע זמנו בהשפעה כמותית אינו פנוי להשקיע באיכות, וכן להיפך מי שממקד השפעתו באיכות מושפעיו אין עיתותיו בידו להשפיע בכמות רבה.

גם במובן הרעיוני: אם המושפע מתרומם ומתעלה מתחתיותו, ממילא ההשפעה הקדושה אינה יורדת עד למקומות הנחותים, ואם ההשפעה יורדת מטה עד לתחתית, לא בהכרח שהתחתון יתעלה ויתרומם מעצמו.

אך המצב המופלא והמעולה שיהיה לעתיד לבוא יתרחש במלך המשיח, שיצטרפו בו גם יחד, שתי המעלות האדירות של אבותינו הקדושים - אברהם ויצחק:

השפעת המלך המשיח תופץ גם בכמות הכי גדולה - לכל בני ישראל, גם לאלו הנמצאים במקומות הכי רחוקים והכי נחותים, באיי הים שבקצווי תבל, כך שלא יישאר שום יהודי בגלות, וגם השפעתו תפעל באיכות הכי נעלית שכולם יתעלו למעלה גדולה ביותר.

ויהי רצון שנזכה לגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו בקרוב ממש!

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!